

סימן צ

הכשר כחל

משנה חולין קט. – הכחל קורעו ומוציא את חלבו, לא קרעו אינו עובר עליו.
חולין קט: – אמר רבי זירא אמר רב אינו עובר עליו ומותר... ואיכא דאמרי א"ר זירא אמר רב אינו עובר עליו ואסור... כיצד קורעו? אמר רב יהודה קורעו שתי וערב וטחו בכותל, א"ל ר' אלעזר לשמעיה קרע לי ואנא איכול מאי קמ"ל מתניתין היא הא קמ"ל דלא בעינן שתי וערב וטחו בכותל... אמר להו רב נחמן לטבחי זויקו לה כחלי והאנן תנן קורעו ההוא לקדרה...

שיטת רש"י:

הכשר כחל לבישול:

תוס', רא"ש, ר"ן ועוד – כחל שקרעו שתי וערב וטחו בכותל - מותר לבשלו אף עם בשר.
סה"ת, מרדכי, הגה"מ, טור – כחל שקרעו שתי וערב וטחו בכותל - מותר לבשלו לכתחילה לבדו בלא בשר, אבל עם בשר אסור. **[וסמ"ק]** אסר אף לבשלו לבדו בלא בשר (ראה להלן)

הכשר כחל לצלי:

רשב"א – צריך קריעה שתי וערב וטיחה בכותל. (כרב יהודה ודלא כר' אלעזר)
תוס', רא"ש, סה"ת, טור ועוד – צריך קריעה שתי וערב. (ומקשה על זה הב"י דהרי מפורש בגמ' דר"א אומר דלא בעינן שתי וערב לצלי אלא קריעה כל דהו סגי)
ר"ן – לא בעינן שתי וערב אלא רק קריעה סתם.

שיטת ר"ת:

הכשר כחל לבישול עם בשר – צריך קריעה שתי וערב וטחו בכותל.
 הכשר כחל לבישול בלא בשר וכן לצלי – סגי בקריעה קצת, ובדיעבד שרי בלא קריעה כלל.

המקור למחלוקת רש"י ור"ת:

רש"י מפרש את המשנה (דכחל קורעו ומוציא את חלבו) דמדובר לצלי (דצלי נמי קרי בישול דכתיב בדברי הימים ויבשלו את הפסח), ור"ת מפרש דבמשנה מדובר בלקדירה עם בשר, וע"ז אומרת הגמ' כיצד קורעו וכו', והמשך דברי הגמ' (דברי ר"א ור"נ) מדובר בקדירה בלא בשר.

שיטת רי"ף ורמב"ם:

הכשר כחל לבישול עם בשר – לכתחילה ואף בדיעבד צריך קריעה שתי וערב וטחו בכותל.
 הכשר כחל לבישול בלא בשר – לכתחילה צריך קריעה שתי וערב וטחו בכותל, ובדיעבד מותר אף בלא קריעה כלל. (לפי שאין החלב כנוס במיעוי אלא מובלע בבשר הוא ולא בא לכלל חלב)
 הכשר כחל לצלי – מותר אפילו לכתחילה אפילו לא קרעו כלל, אך **הרמב"ם** מצריך קריעה כל דהו.

¹ לר"י אין חילוק בין קריעה ממש לקריעה מועטת, שהרי בקריעה מועטת לא יוצא כל חלבו – מה לי קרע קצת מה לי לא קרע כלל.

שו"ע א-ב :

מצד הדין (סעיף א) – פסק כרמב"ם.

מצד המנהג (סעיף ב) – כתב דנהגו להחמיר כשיטת רש"י ע"פ הטור.

שו"ע א : הכחל (הדד של בהמה) אסור מדברי סופרים, שאין בשר שנתבשל בחלב שחוטה אסור מן התורה, לפיכך אם קרעו ומירק החלב שבו מותר לצלותו ולאוכלו, ואם קרעו שתי וערב וטחו בכותל עד שלא נשארה בו לחלוחית חלב מותר לבשלו עם הבשר (גר"א : וכן אף בלא בשר צריך קריעה שתי וערב וטחו בכותל), וכחל שלא קרעו ... אסור לבשלו ואם עבר ובשלו בפני עצמו (וכל שכן אם צלאו) מותר לאכלו ואם בשלו עם בשר אחר משערין אותו בששים.

שו"ע ב : נהגו שלא לבשלו עם בשר כלל, ולבשלו בלא בשר בטיגון או בפשטיד"א מצריכין קריעה שתי וערב וטיחה בכותל, ולצלי קריעה שתי וערב. [רמ"א : ואם עבר ובשלו (עם בשר) – אם קרעו שתי וערב וטחו בכותל יש להתיר בדיעבד במקום הפסד מרובה]

רמ"א ב :

הכשר כחל לצלי – פסק דנוהגין לכתחלה כרשב"א (בשיטת רש"י).

הכשר כחל לבישול (אפילו ללא בשר) – פסק שנוהגין לכתחילה איסור אפילו ע"י קריעה שתי וערב וטיחה בכותל, וכשיטת סמ"ק דהוא מטעם גזירה (שמא יבוא לבשלו עם בשר), דלדידהו בזמן הגמ' היה להם קדירה מיוחדת לבישול כחל, אבל עכשיו יבואו לטעות (ע"פ גר"א). ובטיגון דינו כבישול, ובפשטידא הוא מחלוקת.

רמ"א ב : לצלי נהגין לכתחלה לקורעו שתי וערב וטיחה בכותל, מיהו אם עבר וצלאו אפילו בלא קריעה שרי ... ולקדרה בלא בשר נהגין בו איסור לכתחלה (ש"ך : אפילו ע"י קריעה שתי וערב וטיחה בכותל) ... ואם עבר ובשלו בקדירה לבדו בדיעבד מותר אם נקרע שתי וערב וטחו בכותל.

רמ"א ב : ומה שנהגו לקורעו ולחתכו כמה פעמים שתי וערב על פני כולו עדיף ומהני יותר מטיחה בכותל.

כחל מן המנין בביטול בששים

חולין צז: – גיד בששים ואין גיד מן המנין, כחל בששים וכחל מן המנין.

הטעם לכך:

רש"י, רשב"א, ר"ן: הואיל ומן היתר הוא.

תוס', רא"ש: אפילו אחרי שנאסר הכחל - הכחל מן המנין, לפי שאין הכחל נאסר מחמת עצמו אלא מחמת חלב הכנוס בגומות והחלב בולע בתחילת הבישול טעם בשר לכך הוי כמו שאר הבשר לבטלו.

רמב"ם: מפני שהכחל מדבריהם לפיכך עשו בו היכר והקילו בשיעורו, ואע"פ ששומן גיד מדבריהם ואינו מן המנין הטעם הואיל וגיד הנשה בריה בפני עצמו החמירו בו כאיסורי תורה (ורשב"א דחה טעם זה שהרי איסורי דרבנן ג"כ צריכים ס' ואינם מן המנין).

שו"ע א: ... משערין אותו בששים וכחל מן המנין ... הכחל אסור והשאר מותר ...

חתיכה נעשית נבילה באיסור דרבנן

רמב"ם: אם נפל הכחל פעם ראשונה בפחות מס' ואח"כ נפל שוב – משערין בפעם השניה כבפעם הראשונה דהיינו שכחל מן המנין של ס', וטעמו דאין אומרים חנ"ן באיסורי דרבנן.

רשב"א: בפעם השניה הכחל לא מצטרף לס', והטעם דחנ"ן ואומרים גם באיסור דרבנן חנ"ן.

שו"ע א, פר"ח, ערוה"ש פסקו כרמב"ם.

[אך רעק"א כתב דנראה דלא מוכח דכך דעת המחבר וכו']

רמ"א, ט"ז, פמ"ג פסקו כרשב"א.

רמ"א ג: ואם קרעוהו (לכחל) כדינו וצלאו אע"פ שמצא אח"כ גומות מלאות חלב – אין לחוש (דחלב שחוטה מדרבנן וכל שלא פירש לא גזרו, אבל אם לא נקרע כדינו הוי חלב כנוס בתוכו ומקרי פירש).

רמ"א ג: וכן אם הניחו כך (לכחל) שלם קודם צלייתו עם חלבו יום שלם – מותר, ולא אמרינן כבוש כמבושל בכי האי גוונא (לפי שחלב שחוטה מדרבנן – לא גזרו ביה רבנן בצונן לומר כבוש כמבושל).

שו"ע ד: לצלות כחל או למולחו עם הבשר דינו כדין צליית או מליחת כבד עם בשר, ויש מי שמתיר למלוח כחל על הבשר (ולא דמי לכבד שאין דרך המלח להפליט אלא דם אבל לא חלב שבו).